

ÖĞRETMEN ADAYLARININ MÜLTECİLERE YAPILAN EĞİTİM YARDIMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ*

Doç.Dr. Funda NAYİR

Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, fnayir@yahoo.com, ORCID:0000-0002-9313-4942

Dr. Öğretim Üyesi Saadet KURU ÇETİN

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, saaddet@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4847-5796

ÖZ

Farklı kültürden gelen insanlara en temel haklarından biri olan eğitim hakkının nasıl sağlanacağı, bu konuda ne tür eğitim yardımlarının yapılacağı göç olgusuyla yüzleşen ülkelerin ortak sorunlarından biridir. Mültecilere eğitim hakkının verilebilmesi için gerekli en temel öğelerden biri öğretmendir. Günümüz şartlarında öğretmenlerden değişikliklere uyum sağlaması farklılıklara duyarlı olması her şeyden önce eğitimin hakkının öneminin farkında olmaları beklenmektedir. Bu nedenle göçle birlikte Türkiye'ye gelen mültecilere yapılan eğitim yardımlarıyla ilgili öğretmen adaylarının görüşlerinin ortaya çıkarılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı öncelikli olarak mültecilere yapılan eğitim yardımlarına ilişkin bir ölçek geliştirmek ve daha sonra öğretmen adaylarının mültecilere yapılan eğitim yardımlarına ilişkin görüşlerini ortaya çıkartmıştır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini basit tesadüfi örnekleme ile seçilmiş 371 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarının görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından "Mültecilere Yapılan Eğitim Yardımları Ölçeği" geliştirilmiştir. Ölçek geliştirme aşamasında verilerin analizinde doğrulayıcı faktör analizi (DFA), Cronbach alfa katsayısı ve açıklayıcı faktör analizi (AFA), kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, aritmetik ortalama ve standart sapma t testi, ANOVA ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre katılımcıların görüşleri arasında cinsiyet ve baba eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı fark yoktur. Ancak, anne eğitim durumu ve ailenin yaşadığı bölge değişkenleri katılımcıların görüşleri arasında anlamlı bir fark yaratmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim yardımları, mülteciler, göç, eğitim hakkı

TEACHER CANDIDATES OPINIONS ABOUT EDUCATION SUPPORT TO REFUGEES

ABSTRACT

How to provide the right for education which is one of the most basic rights of people from different cultures and what kind of supports should be provided are common problems of the countries facing the migration phenomenon. Teachers are one of the most basic element for the education right to be given to refugees. Under current conditions, teachers are expected to adapt to the changes, be sensitive to differences and firstly, be aware of the importance of the education right. Therefore it is important to find out teacher candidates' opinions related to educational support to refugees coming to Turkey with migration. The aim of this study is primarily to develop a scale of educational support to the refugees and then to reveal the teacher candidates opinions on the educational support to the refugees. Descriptive survey model was used in the research. The sample of the study consists of 371 teacher candidates who are selected randomly. In order to determine the opinions of the teacher candidates, the "Educational Support Scale to Refugees" was developed by the researchers. During scale development, confirmatory factor analysis (CFA), Cronbach's alpha coefficient and explanatory factor analysis (EFA) were used. To analyse the data, descriptive statistics, arithmetic mean and standard deviation t test, ANOVA and Kruskal Wallis test were used. According to research findings, there is no significant difference between participant opinions in terms of gender and father education status variables. However, there is significant difference between participant opinions in terms of mother education status and region where their family live in.

Key Words: Educational support, refugees, migration, education right

* Bu çalışmanın özeti 10-12 Mayıs 2018 tarihleri arasında Nevşehir'de Düzenlenen UTİAK kongresinde sunulmuştur.

GİRİŞ

Dünya son yıllarda artan göç olgusuyla birlikte ortaya çıkan sorunlarla yüzleşmektedir. Farklı nedenlerle yaşadıkları yerden göç eden insanlar farklı beklentilerle hiç bilmedikleri ülkelere göç etmek zorunda kalmışlardır. Göçle birlikte başta barınma olmak üzere sağlık, eğitim, beslenme gibi temel ihtiyaç ve hakların nasıl karşılanacağı sorunları ortaya çıkmıştır. Farklı kültürden gelen insanlara en temel haklarından biri olan eğitim hakkının nasıl sağlanacağı, bu konuda ne tür eğitim yardımlarının yapılacağı göç olgusuyla yüzleşen ülkelerin ortak sorunlarından biridir. Mültecilere eğitim hakkının verilebilmesi için gerekli en temel öğelerden birinin öğretmen olduğu söylenebilir. Günümüz şartlarında öğretmenlerden değişikliklere uyum sağlaması, farklılıklara duyarlı olması, her şeyden önce eğitim hakkının önemini farkında olmaları beklenmektedir. Hali hazırda öğretmen olanların bu değişikliklere uyum sağlamada zorlanması muhtemeldir. Ancak, tüm bu gelişmeler yaşanırken öğretmen olmak isteyen kişilerin bu konularda daha duyarlı olması gerektiği düşünülebilir. Bu nedenle göçle birlikte Türkiye’ye gelen mültecilere yapılan eğitim yardımlarıyla ilgili öğretmen adaylarının görüşlerinin ortaya çıkarılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Dünya tarih boyunca çeşitli göçlere sahne olmuştur. Göç, Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde (2016) “*ekonomik, toplumsal veya siyasi sebeplerle bireyler ile toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret*” olarak tanımlanmaktadır. Göç kavramıyla birlikte göçmen, mülteci, sığınmacı gibi kavramlar sıkça kullanılmaya başlamıştır. Göçmen, yaşadığı ülkeyi kendi isteğiyle terk ederek gittiği ülkeden aldığı yasal izinle yerleşen kişi olarak tanımlanırken; mülteci ülkesini zorunlu sebepler nedeniyle terk eden kişidir (Ünal, 2014). Mültecilerin Statüsüne ilişkin Sözleşme’de (1951) ise mülteci “*ırkı, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir korku taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve korkusu nedeniyle geri dönemeyen veya dönmek istemeyen kişi*” olarak tanımlanmıştır.

Sığınmacı ise zorunlu nedenler yüzünden ülkesini terk eden ve başka bir ülkeye yerleşmek isteyen ancak henüz hukuki olarak başvurusu sonuçlanmayan kişidir. Bununla birlikte Türkiye’de, mültecilerin hak ve yükümlülüklerini düzenleyen “Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (1951)” ve 1967 Protokolü’ uyarınca mülteci olarak gelecek kişiler için coğrafi sınırlamalar mevcuttur. Buna göre “mülteci” ibaresi sadece Avrupa’dan gelenler için verilmektedir ve Avrupa dışından gelenler ise “şartlı mülteci” olarak adlandırılmaktadır. Bu çerçevede Türkiye, Avrupa Konseyi üyesi Devletler, Rusya ve Eski Sovyetler Birliği Devletlerinden gelen sığınmacıları mülteci olarak kabul etmektedir. Coğrafi sınırlama nedeniyle Türkiye’nin uyguladığı sistem, Avrupa dışından sığınma talebiyle gelenlere “geçici sığınma” statüsünün tanınması şeklindedir (Ergüven ve Özturanlı, 2013). Bu noktada çalışmada Türkiye’ye gelen Suriyeliler için “şartlı mülteci” kavramı yerine sadece “mülteci” kavramı kullanılmasının daha uygun olacağı görülmektedir.

Suriye’de ortaya çıkan iç savaş sonucunda bir çok Suriyeli komşu ülkelere sığınmış ve Türkiye’ye Suriye’den ilk mülteci akımı 2011 yılında başlamıştır. İlk zamanlar mültecilerin bir süre sonra ülkelerine döneceği düşünülürken, sayının her geçen gün artmasıyla mültecilerin yakın zamanda ülkelerine dönmeyeceği gerçeği kabul edilmiştir (Emin, 2016). Göç idaresi Genel Müdürlüğü’nün resmi kayıtlarına göre 2012 yılında Türkiye’ye gelen Suriyeli mülteci sayısı 14,000 iken; bu sayı 2016 yılında 2 buçuk milyona ulaşmıştır. Türkiye’ye gelen Suriyeli mültecilerin sayısı 2018 yılı başı itibarıyla 3 buçuk milyon civarındadır. Türkiye’ye sadece Suriye’den mülteciler değil Irak, Afganistan, İran ve Somali gibi ülkelere de gelenler olmaktadır. 2017 yılı sonu itibarıyla Türkiye’de Suriye dışından 300 bin sığınmacı

bulunmaktadır. Buna göre Türkiye’de yaklaşık üç buçuk milyonu geçici koruma statüsüyle, 300.000’i uluslararası koruma başvurusuyla, 600 bini ikamet izniyle yaklaşık 190 farklı ülkeden 4.3 milyon mülteci yaşamaktadır (Göç ve Uyum Raporu, 2018).

Türkiye’ye gelen mültecilerin bir kısmı barınma merkezlerinde yaşarken büyük bir kısmı Türkiye’nin farklı illerinde dağınık olarak yaşamaktadır (Emin, 2016). Türkiye’de bulunan mültecilerin 235 bini 21 geçici barınma merkezlerinde yaşamakta ve eğitim, sağlık, beslenme ihtiyaçları bedelsiz olarak karşılanmaktadır. Yaklaşık 3.2 milyon mülteci ise başta İstanbul olmak üzere en fazla Şanlıurfa, Hatay, Gaziantep, Mersin, Adana, Kilis, Bursa, İzmir ve Kahramanmaraş’ta yoğunlaşmaktadır (Göç ve Uyum Raporu, 2018).

Mayıs 2018 verilerine göre Türkiye’de yaşayan Suriyeli mültecilerden 381.593’ü devlet okullarında 138,387’si geçici eğitim merkezlerinde, 9.620’si açık okullarda ve 83.246’sı geçici barınma merkezlerinde olmak üzere toplam 612.846 öğrenci öğrenim görmektedir. Bu okullarda 1024’ü Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı, 11.735’i Suriyeli olmak üzere toplam 12.759 öğretmen görev yapmaktadır (AFAD, 2016). Türkiye’de yaşayan Suriyeli mültecilerin %54’ü (1.471.958) çocuktur (UNICEF, 2016). Yaş dağılımı incelendiğinde mültecilerin yaklaşık %50’sinin 18 yaş ve altı olduğu görülmektedir. Suriye’li mültecilerin okullaşma oranı %62 civarındadır ve en fazla okullaşma oranı ilkokulda gözlemlenirken (%95) ortaokul ve lise seviyesinde bu oran düşmektedir. (Göç ve Uyum Raporu, 2018).

Türkiye’nin taraf olduğu Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989), İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi (1949) ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’na göre mülteci öğrencilere eğitim verme sorumluluğu bulunmaktadır. Suriyeli mültecilerin sayısının her geçen gün artması ve geri dönmeyecekleri gerçeğinin kabul edilmesi, eğitim alanında düzenlemelerin yapılması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda mülteciler için Milli Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurumu düzeyinde düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre Suriyeli mülteci öğrencilerinin eğitimleri barınma merkezlerinde açılan kamp içi eğitim merkezlerinde, kamp dışı geçici eğitim merkezleri ve devlet okullarında ve Suriyelilerin açtığı özel okullarda gerçekleştirilmektedir (Emin, 2016).

Eğitimler ilk önce öncelikli olarak geçici eğitim merkezlerinde verilmeye başlanmıştır. Geçici eğitim merkezleri hem barınma merkezlerinde hem de dışında faaliyet gösteren Suriye müfredatına bağlı kalarak Arapça eğitim veren ilk ve orta dereceli eğitimi kapsayan eğitim merkezleri olarak kullanılmaktaydı (MEB, 2014). Barınma merkezleri dışındaki geçici eğitim merkezleri fiziki altyapısı oldukça yetersizdi. Birçok geçici eğitim merkezi bir binanın bir katını kullanmakta ya da okul özellikleri taşımayan binaları kiralarak eğitim vermekteydi. Bu merkezlerde gönüllü olarak Suriye’li öğretmenler görev yapmaktaydı. Geçici eğitim bazı geçici eğitim merkezleri de devlet okullarının binasını öğleden sonra kullanmaktaydı (Coşkun ve Emin, 2016). Merkezlerinde görev yapan Suriyeli öğretmenlere MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu veya UNICEF (United Nations International Children's Emergency Fund), ve PTT (T.C. Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü) işbirliği ile ödeme yapılmaktaydı (Özer, Komşuoğlu ve Ateşok, 2016). Bununla birlikte MEB’in 23.09.2014 tarihli ve 2014/21 sayılı genelgesiyle geçici eğitim merkezleri kademeli olarak kapatılması öngörülmüştür. Böylece Suriyeli öğrenciler Türk öğrencilere sunulan eğitim hizmetlerinden faydalanmaya başlamışlardır. 2014 yılından sonra kademeli olarak kapatılan geçici eğitim merkezlerinin öğrencilerinin tamamı Türk Eğitim Sisteminin bir parçası haline gelmeye başlamıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin 2018 yılında yayınladığı Göç ve Uyum Raporu’na göre (2018) 2017 yılsonu itibarıyla halen 369 Geçici Eğitim Merkezi

bulunmakta ve bu merkezlerin tamamının kapatılabilmesi için 25.000 dersliğe yani 10.000 okula ihtiyaç duyulmaktadır.

Geçici barınma merkezi dışında yaşayan Suriyeli mülteci öğrenciler için bir başka eğitim olanağı devlet okullarıdır. MEB'in 2014 yılında yayınladığı genelgeyle Suriyeli çocukların kendilerine verilen yabancı tanıtım kartıyla istedikleri devlet okuluna kayıt yaptırmasının önü açılmıştır. Tanıtım kartı olmayan öğrenciler ise misafir öğrenci olarak kabul edilmektedir. Öğrenciler bu okullarda Türkçe eğitim almakta ve Türk müfredatını takip etmektedir. Son olarak Suriyeli mülteciler kendi imkanlarıyla açtıkları, kendilerine ait özel okullarda Suriye müfredatına göre eğitim verme hakkına sahiptir (Emin, 2016). Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu okulları denetlemesi gibi bir durum söz konusu değildir. Birçok özel okul kötü şartlarda eğitim vermekte, şartları iyi olan okulların ise ücretleri yüksek olduğundan tercih edilmemektedir (Kutlu, 2015). Bu okulları bitiren öğrencilere Türkiye tarafından tam olarak tanınmayan belge verilmekte, bu durumda diploma denkliği sorununu ortaya çıkarmaktadır.

Görüldüğü gibi mültecilerin eğitim sürecinde fiziki altyapı, öğretmen istihdamı, müfredat, diploma denkliği ve maddi konularda desteğe ihtiyaçları vardır. Bu tür durumlarda eğitimin devam edebilmesi için yapılan yardımlara "eğitim yardımı" denilmektedir. Eğitim, öğretmen, derslik ve fiziki altyapı eğitim gideri, müfredat ve hukuki yardım olmak üzere dört boyuttan oluşmaktadır (Midttun, 2006; Akt. Yavuz ve Mızrak, 2016). Öğretmen desteği mülteciler için gerekli öğretmenlerin istihdamını; fiziki ve alt yapı yardımı okul binalarını, eğitim altyapısını; eğitim gideri yardımı eğitim için gerekli maddi yardımı ve müfredat ve hukuki yardım ise eğitim içeriğini ve denklik sorununu (Sinclair, 2007) içermektedir. Alanyazın incelendiğinde konu ile ilgili olarak çok fazla çalışmanın yapılmadığı, yapılan çalışmaların ise kuramsal çalışmalar olduğu görülmektedir (Yavuz ve Mızrak, 2016; Akıncı, Nergiz ve Gedik, 2015; Seydi, 2014).

Bu çalışmanın amacı öncelikli olarak mültecilere yapılan eğitim yardımlarına ilişkin bir ölçek geliştirmek ve daha sonra öğretmen adaylarının mültecilere yapılan eğitim yardımlarına ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Bu doğrultuda öncelikli olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Öğretmen adaylarının mültecilere yapılan yardımlara ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Öğretmen adaylarının mültecilere yapılan eğitim yardımlarına ilişkin görüşleri cinsiyet, anne ve babanın eğitim durumu, ailenin yaşadığı bölge ve mültecilerin olduğu bir okulda çalışmayı isteme değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırmada var olan durumu ortaya çıkarmaya çalıştığı için tarama modeli kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim öğretim yılında, farklı bölgelerde yer alan iki üniversitede pedagojik formasyon sertifika programına kayıtlı 371 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışmanın katılımcılarına ilişkin demografik bilgiler aşağıda Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler

Değişkenler	Gruplar	n	%	Toplam
Cinsiyet	Erkek	128	34,5	371
	Kadın	242	65,2	
	Kayıp Değer	1	0,03	
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	212	57,1	371
	Ortaokul	67	18,1	
	Lise	51	13,7	
	Üniversite	24	6,5	
	Kayıp Değer	17	4,6	
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	153	41,2	371
	Ortaokul	82	22,1	
	Lise	82	22,1	
	Üniversite	48	12,9	
	Kayıp Değer	6	1,6	
Ailenin Yaşadığı Bölge	Marmara	73	19,7	371
	Ege	60	16,2	
	Akdeniz	63	17,0	
	İç Anadolu	85	22,9	
	Karadeniz	30	8,1	
	Doğu Anadolu	35	9,4	
	Güney Doğu Anadolu	19	5,1	
	Kayıp Değer	6	1,6	
Mültecilerin olduğu bir okulda çalışmak isteme durumu	Evet	240	64,7	371
	Hayır	119	32,1	
	Kayıp Değer	12	3,2	

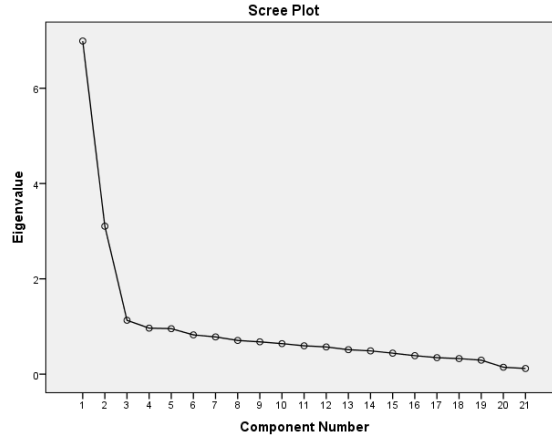
Tablo 1’de görüldüğü gibi çalışmaya katılan öğretmen adaylarından %65,2’si kadın, %34,5’, erkektir. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının anne eğitim durumuna bakıldığında %57,1’inin ilkökul, %18,1’inin ortaokul, %13,7’sinin lise ve %6,5’inin üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların baba eğitim durumu incelendiğinde ise %41,2’sinin ilkökul, %22,1’inin ortaokul ve lise ve %12,9’unun üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların ailelerinin %19,7’si Marmara Bölgesi, %16,2’s, Ege Bölgesi, %17’si Akdeniz Bölgesi, %22,9’u İç Anadolu Bölgesi, % 8,1’, Karadeniz Bölgesi, %9,4’ü Doğu Anadolu Bölgesi ve %5,1’, Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde yaşamaktadır. Katılımcıların %64,7’si mültecilerin olduğu bir okulda çalışmayı isterken %32,1’i mültecilerin olduğu bir okulda çalışmayı istememektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen iki bölümden oluşan beşli likert tipi “Mültecilere Yapılan Eğitim Yardımları Ölçeği” ile toplanmıştır. Ölçek geliştirilirken alanyazında mültecilere yapılan eğitim yardımları olarak ele alınan “öğretmen yardımı”, “derslik ve fiziki altyapı yardımı”, “eğitim gideri yardımı” ve “müfredat ve hukuki yardım” (Midttun, 2006; Akt. Yavuz ve Mızrak, 2016) başlıklarında alanyazın taraması yapılmıştır. Daha sonra ölçek maddeleri hazırlanmış daha sonra belirlenen ifadelerin katılım düzeylerini karşılayıp karşılamadığını anlamak üzere beş alan uzmanına gönderilerek maddelerin kapsam geçerliği incelenmiştir. Gelen görüşler doğrultusunda ifadeler yeniden düzenlenerek tekrar alan

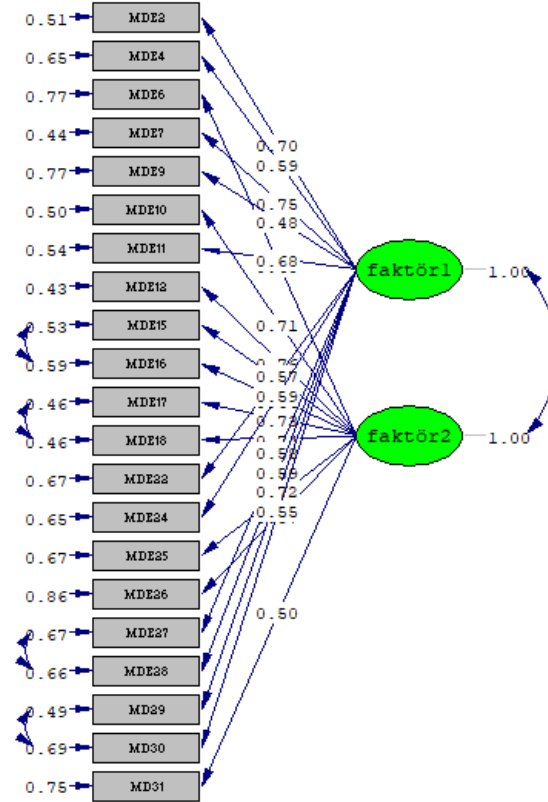
uzmanların görüşüne sunulmuştur. Gelen öneriler doğrultusunda ölçeğe son şekli verilerek 31 maddeden oluşan son şekli katılımcılara uygulanmıştır.

Ölçeğin faktör yapısını ortaya çıkartabilmek için öncelikle 371 veri üzerinden açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. Bunun için öncelikle Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett Küresellik Testi sonuçları incelenmiş, KMO = 0,882 ve Barlett küreselliktesti sonucunun [$\chi^2=3634,933$; $P<0,01$] ve anlamlılık değerinin 0,000 çıkması sonucu grup büyüklüğünün yeterli olduğu ve verilerin faktör analizine uygun olduğu görülerek (Karasar, 2005) AFA analizine devam edilmiştir. Analiz sonucunda ölçeğin iki faktörlü bir yapısı olduğu görülmüş bunun üzerine ölçek iki faktörlü olarak tekrar analiz edilmiş ve faktör yük değeri ,40'ın altında olan ve birden çok faktörde yer alan ve her iki faktördeki faktör yük değeri farkının ,10'dan küçük olduğu (Büyüköztürk, 2005) binişik 10 madde ölçekten çıkarılmıştır. Kalan 21 madde üzerinden tekrar AFA analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin faktör yapısına ilişkin özdeğerler grafiği Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Özdeğerler grafiği

Şekil 1'de görüldüğü gibi ölçek 21 madde ve iki boyuttan oluşmaktadır. Analiz sonucunda ortaya çıkan iki boyutlu yapıyı doğrulamak amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) (Brown, 2006) yapılmıştır. DFA yapılırken veri setinden rastgele 237 veri alınmış ve analizler bu veri seti üzerinden yapılmıştır. Buna göre yapılan ilk analizde uyum indeksleri $\chi^2 = 1008,04$, $p = 0,00$, $sd=188$, $\chi^2/sd = 5,36$, $CFI=0,90$, $NFI = 0,88$, $NNFI=0,89$, $GFI=0,79$, $AGFI=0,75$, $IFI= 0,90$, $RFI= 0,87$ ve $RMSEA= 0,109$ olarak hesaplanmıştır. Analiz sonucunda modifikasyon önerileri incelendiğinde 15-16, 17-18, 27-28 ve 29-30 madde çiftlerinin arasında modifikasyon yapılmasının uygun olduğu görülmüş bunun üzerine ilgili madde çiftleri arasında modifikasyon yapılarak analiz tekrar edilmiştir. Tekrar yapılan DFA analizi sonucunda uyum indekslerinin $\chi^2= 550,52$; $p= 0,00$, $sd=184$, $\chi^2/sd = 2,99$, $CFI=0,96$, $NFI = 0,94$, $NNFI=0,95$, $GFI=0,88$, $AGFI=0,84$, $IFI= 0,96$, $RFI= 0,93$ ve $RMSEA= 0,073$ olduğu görülmüştür. Ölçeğe ilişkin faktör modeli ve standardize değerleri aşağıda Şekil 2'de verilmiştir.

Chi-Square=550.52, df=184, P-value=0.00000, RMSEA=0.073

Şekil 2. Mültecilere yapılan eğitim yardımları ölçeğinin doğrulayıcı faktör analizi modeli (Standardize edilmiş değerler)

Modelde ilk olarak t değerleri incelenmiş ve t değerlerinin $t=9,48 > 1,96$ (md31) ile $t=16,12 > 1,96$ (md,7) arasında değiştiği görülmüştür. Uyum indekslerinin CFI, NNFI ve IFI değerlerinin 0,95'ten büyük olması nedeniyle mükemmel uyumu göstermektedir. NFI, RFI ve RMSEA değerleri ise kabul edilebilir sınırlar içerisindedir (Ullman, 2007, Kline, 2005, Brown, 2006). Benzer şekilde AGFI ve GFI değerleri de kabul edilebilir sınırlar içindedir (Raykov ve Marcoulides, 2006). χ^2/sd değerinin yaklaşık 4'ten küçük olması gerekmektedir (Harrington, 2009). Ölçeğe ilişkin faktör yük değerleri incelendiğinde tüm boyutlarda en düşük faktör değerinin 0,48 olduğu görülmektedir. Bütün bulgular bir arada incelendiğinde örneklem grubunun büyüklüğüne bağlı olarak ölçme aracına ilişkin yapının doğrulandığını, ölçeğin yapısal ve istatistiksel olarak uygun bir ölçek olduğunu söylemek mümkündür. Ölçekte yer alan maddelere ilişkin faktör yük değerleri ve madde toplam korelasyonları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Maddelere ilişkin faktör yük değerleri ve madde toplam korelasyonları

Md No	Maddeler	I. Faktör	II. Faktör	Madde Toplam Korelasyonu
2.	Mültecilerin eğitimde Suriyeli öğretmenler görev almalıdır.	0,741		0,538
4.	Görev alan öğretmenler mülteci çocukların anadilini konuşabilmelidir.	0,592		0,521
7.	Suriyeli öğretmenlere maddi teşvik verilmelidir.	0,746		0,426

9.	Yeni okullar yapılmalıdır.	0,489	0,600
11	Mülteciler için özel eğitim kurumları açılmalıdır.	0,674	0,438
22.	Revize edilmiş Suriye devletinin öğretim programı uygulanmalıdır.	0,691	0,635
24.	Eğitim dili Arapça olmalıdır.	0,689	0,590
27.	Mültecilere uluslararası geçerliği olan diploma verilmelidir.	0,574	0,637
28.	Mültecilerin Suriye'den aldıkları diplomalar Türkiye Cumhuriyeti tarafından tanınmalıdır.	0,591	0,526
29.	Mültecilere burs verilmelidir.	0,736	0,522
30.	Mülteciler harç ücretlerinden muaf tutulmalıdır.	0,630	0,625
6.	Eğitim sürecinde görev alan öğretmenlerde gönüllülük aranmalıdır.	0,441	0,634
10.	Mültecilerin yaşadığı illerde eğitim imkanı sağlanmalıdır	0,570	0,392
12.	Okullara gerekli eğitim materyali sağlanmalıdır.	0,645	0,423
15.	Dünya devletleri eğitim gideri için kaynak ayırmalıdır.	0,801	0,382
16.	Uluslararası kuruluşlar eğitim gideri için kaynak ayırmalıdır.	0,760	0,262
17.	Eğitim ücretsiz olmalıdır.	0,762	0,575
18.	Ders kitapları ücretsiz dağıtılmalıdır.	0,756	0,551
25.	İnsan hakları barış demokrasi gibi kavramlar vurgulanmalıdır.	0,683	0,618
26.	Öğretim programında ülke çıkarları doğrultusunda değişiklikler yapılabilir.	0,469	0,468
31.	Eğitim TC. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından denetlenmelidir.	0,667	0,272
Açıklanan Varyans (I. Faktör- Uygulama): %25,27			
Açıklanan Varyans (II. Faktör- Destek): %22,81			
Toplam Açıklanan Varyans : % 48,08			

Tablo 2'ye göre maddelerin faktör yük değerleri birinci faktör için 0,746 ile 0,489 ve ikinci faktör için ,801 ile ,441 arasında değişmektedir. Maddelere ilişkin madde toplam korelasyonları incelendiğinde tüm maddelerin madde toplam korelasyonlarının 0,25'in üzerinde olduğu görülmektedir. Özdamar'a (2004) göre de madde toplam korelasyonlarının. 25'ten büyük olması ve negatif olmaması gerekmektedir. Faktörlerin açıkladığı toplam varyans ise sırasıyla % 25,27 ve % 22,81 olarak hesaplanmıştır. Tüm ölçeğe ilişkin açıklanan toplam varyans ise % 48,08'dir. Ölçeğin bütününe ve faktörlere ait Cronbach alfa katsayısı sırasıyla 0,89; 0,87 ve 0,87 olarak hesaplanmıştır.

Yapılan analizler sonucunda eğitim yardımları her ne kadar alanyazında dört boyutta incelense de iki boyuttan oluştuğu ortaya çıkmıştır. Alanyazında eğitim yardımları “öğretmen yardımı”, “derslik ve fiziki altyapı yardımı”, “eğitim gideri yardımı” ve “müfredat ve hukuki yardım” olarak ele alınmıştır (Midttun, 2006; Akt. Yavuz ve Mızrak, 2016). Bu çalışmada da ölçek hazırlanırken bu boyutlar temel alınmıştır. Ancak analiz sonucunda ölçeğin iki boyuttan oluştuğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle faktörlere isim verilirken alanyazındaki boyutlara bağlı kalınmamış, faktörler altındaki maddelerin içerikleri incelenerek isim verilmiştir. Buna göre birinci faktör eğitim uygulamalarına ilişkin olduğu için “uygulamaya yönelik yardımlar” ve ikinci faktör eğitime destek verilmesine ilişkin olduğu için “destek yardımları” adı verilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan verilerin analizinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizi için önce uç değer analizi yapılmış ve verilerin normal dağılıp dağılmadığı kontrol edilmiştir. Ölçeğin faktörlerine ilişkin hesaplamalarda betimsel istatistikler kullanılmıştır.

Ölçek geliştirme aşamasında verilerin analizinde doğrulayıcı faktör analizi (DFA), Cronbach alfa katsayısı ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA), kullanılmıştır. Araştırmanın alt amaçları için kullanılacak test türüne karar vermek için öncelikle veri setinin normal dağılım gösterip göstermediği kontrol edilmiştir. Bunun için aritmetik ortalama, median ve mod değerlerinin birbirine yakın, basıklık ve çarpıklık katsayıları, Q-Q plot grafikleri incelenmiş ve dağılımın normale yakın olduğu görülmüştür. Bunun sonucunda verilerin analizinde parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Katılımcıların görüşlerinin cinsiyet ve mültecilerin olduğu bir okulda çalışmayı isteme durumu değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği t-testi ile analiz edilmiştir. Katılımcıların görüşlerinin baba eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermediği tek yönlü varyans analizi ile (ANOVA), bölge ve anne eğitim durumu değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği Kruskal Wallis analizi ile analiz edilmiştir. ANOVA analizlerinde farkın kaynağını bulmak için varyansların eşit olması durumunda Scheffe testi, varyansların eşit olmaması durumunda ise Dunnett C testi kullanılmıştır. Grup sayısınının 30'un altında olan değişkenler için Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Bu gruplarda anlamlı fark çıkması durumunda farkın kaynağını bulmaya yönelik Mann Whitney U testi yapılmıştır. Bölge değişkeni için katılımcılarda ailelerinin yaşadığı ilin adını yazmaları istenmiş, yazılan il hangi coğrafi bölgede yer alıyorsa o bölge adı altında kodlanmıştır.

BULGULAR

Katılımcıların mültecilere yapılan eğitim yardımlarına ilişkin görüşlerinin betimsel istatistikleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların mültecilere yapılan eğitim yardımlarına ilişkin görüşlerinin betimsel istatistikleri

Md No	Maddeler	\bar{x}	SS	Puan Sırası
2.	Suriyeli öğretmenler görev almalıdır	2,15	1,17	11
4.	Görev alan öğretmenler mülteci çocukların anadilini konuşabilmelidir.	3,13	1,28	7
7.	Suriyeli öğretmenlere maddi teşvik verilmelidir.	3,82	1,14	5
9.	Yeni okullar yapılmalıdır.	2,49	1,22	10
11	Mülteciler için özel eğitim kurumları açılmalıdır.	2,91	1,33	8
22.	Revize edilmiş Suriye devletinin öğretim programı uygulanmalıdır.	3,74	1,08	6
24.	Eğitim dili Arapça olmalıdır.	2,84	1,24	9
27.	Mültecilere uluslararası geçerliği olan diploma verilmelidir.	3,84	1,03	4
28.	Mültecilerin Suriye'den aldıkları diplomalar Türkiye Cumhuriyeti tarafından tanınmalıdır.	4,15	1,02	1
29.	Mültecilere burs verilmelidir.	4,14	1,02	2
30.	Mülteciler harç ücretlerinden muaf tutulmalıdır.	3,90	1,23	3
Ağırlıklı Ortalama			3,37	
6.	Görev alan öğretmenlerde gönüllülük aranmalıdır.	3,97	1,2	3
10.	Mültecilerin yaşadığı illerde eğitim imkanı sağlanmalıdır	1,93	1,12	10

12.	Okullara gerekli eğitim materyali sağlanmalıdır.	1,99	1,15	9
15.	Dünya devletleri eğitim gideri için kaynak ayrılmalıdır.	4,43	,90	2
16.	Uluslararası kuruluşlar eğitim gideri için kaynak ayrılmalıdır.	3,59	1,23	4
17.	Eğitim ücretsiz olmalıdır.	2,91	1,32	5
18.	Ders kitapları ücretsiz dağıtılmalıdır.	2,70	1,33	6
25.	İnsan hakları barış demokrasi gibi kavramlar vurgulanmalıdır.	2,37	1,22	7
26.	Öğretim programında ülke çıkarları doğrultusunda değişiklikler yapılabilir.	2,06	1,21	8
31.	Eğitim TC. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından denetlenmelidir.	4,54	,95	1
Ağırlıklı Ortalama			3,05	

Tablo 3'e göre katılımcıların uygulamaya yönelik yardımlar boyutuna ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 4,15 ile 2,15 arasında değişmektedir. Katılımcıların bu boyutta en çok katıldığı ilk üç madde "Mültecilerin Suriye'den aldıkları diplomalar Türkiye Cumhuriyeti tarafından tanınmalıdır" ($\bar{x}=4,15$), "Mültecilere burs verilmelidir" ($\bar{x}=4,14$) ve "Mülteciler harç ücretlerinden muaf tutulmalıdır" ($\bar{x}=3,90$) maddeleridir. Katılımcıların bu boyutta en az katıldığı son üç madde "Suriyeli öğretmenler görev almalıdır" ($\bar{x}=2,15$), "Yeni okullar yapılmalıdır." ($\bar{x}=2,49$) ve "Eğitim dili Arapça olmalıdır." ($\bar{x}=2,84$) maddeleridir. Bu boyuta ilişkin ağırlıklı ortalama 3,37 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların destek yardımları boyutuna ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 4,54 ile 1,93 arasında değişmektedir. Katılımcıların bu boyutta en çok katıldığı ilk üç madde "Eğitim TC. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından denetlenmelidir." ($\bar{x}=4,54$), "Dünya devletleri eğitim gideri için kaynak ayrılmalıdır." ($\bar{x}=4,43$) ve "Görev alan öğretmenlerde gönüllülük aranmalıdır." ($\bar{x}=3,97$) maddeleridir. Katılımcıların bu boyutta en az katıldığı son üç madde "Mültecilerin yaşadığı illerde eğitim imkanı sağlanmalıdır" ($\bar{x}=1,93$), "Okullara gerekli eğitim materyali sağlanmalıdır" ($\bar{x}=1,99$) ve "Öğretim programında ülke çıkarları doğrultusunda değişiklikler yapılabilir." ($\bar{x}=2,06$) maddeleridir. Bu boyuta ilişkin ağırlıklı ortalama 3,05 olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların görüşlerinin cinsiyet ve mültecilerin olduğu bir okulda çalışmayı isteme değişkenlerine farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin yapılan t-testi analizi sonucu Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Cinsiyet ve mültecilerin olduğu bir okulda çalışmayı isteme değişkenlerine göre yapılan t-testi analizi sonucu

Faktör	Değişkenler	Kategoriler	<i>n</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>P</i>
<i>Uygulama</i>	Cinsiyet	Erkek	128	27,10	9,36	368	0,68	0,49
		Kadın	242	27,78	8,92			
	Mültecilerin olduğu okulda çalışmayı isteme	Evet	240	29,77	8,16	357	7,24	0,00
		Hayır	119	22,89	9,10			
<i>Destek</i>	Cinsiyet	Erkek	128	40,52	7,38	367	0,71	0,47
		Kadın	241	39,94	7,41			
	Mültecilerin olduğu okulda çalışmayı isteme	Evet	239	42,23	5,33	356		0,00
		Hayır	119	36,13	9,11			

Tablo 4'e göre uygulamaya yönelik yardımlar boyutuna ilişkin katılımcıların görüşleri arasında cinsiyet [$t_{(368)} = 0,68$; $p > 0,05$] değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bununla birlikte, ölçeğin uygulama alt boyutunda, mültecilerin olduğu okulda çalışmayı isteme durumuna [$t_{(357)} = 7,24$; $p < 0,05$] göre anlamlı bir fark vardır. Buna göre mültecilerin olduğu okulda çalışmak isteyen katılımcıların görüşleri daha olumludur.

Destek boyutuna ilişkin katılımcıların görüşleri arasında cinsiyet [$t_{(367)} = 0,71$; $p > 0,05$] değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamazken mültecilerin olduğu okulda çalışmayı isteme durumuna [$t_{(356)} = 7,98$; $p < 0,05$] göre anlamlı bir fark vardır. Buna göre mültecilerin olduğu okulda çalışmak isteyen katılımcıların görüşleri daha olumludur.

Katılımcıların görüşlerinin baba eğitim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan ANOVA sonucu Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Baba eğitim durumu değişkenine göre yapılan ANOVA sonucu

Faktör	Değişken	Kategoriler	<i>n</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	<i>sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Anlamlı Fark
<i>Uygulama</i>	Baba Eğitim Durumu	1.İlkokul	153	27,58	8,940	3;361	2,01	0,111	-
		2.Ortaokul	82	27,95	9,17				
		3.Lise	82	25,45	8,94				
		4.Üniversite	48	29,06	7,77				
<i>Destek</i>	Baba Eğitim Durumu	1.İlkokul	153	40,22	7,01	3;360	0,440	0,725	-
		2.Ortaokul	82	39,80	8,53				
		3.Lise	82	39,70	7,81				
		4.Üniversite	47	41,14	6,10				

Tablo 5'e göre baba eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların görüşleri arasında uygulamaya yönelik yardımlar [$F_{(3-361)} = 2,01$; $p > 0,05$] ve destek [$F_{(3-360)} = 0,440$; $p > 0,05$] boyutlarında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Katılımcıların görüşlerinin anne eğitim durumu ve ailenin yaşadığı bölge değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan Kruskal-Wallis sonucu Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Anne eğitim durumu ve ailenin yaşadığı bölge değişkenlerine göre yapılan Kruskal-Wallis sonucu

Faktör	Değişkenler	Gruplar	<i>n</i>	Sıra Ortalaması	<i>sd</i>	χ^2	<i>P</i>	Anlamlı Fark
<i>Uygulama</i>	Anne Eğitim Durumu	1.İlkokul	212	185,11	3	8,73	0,03	1-2
		2.Ortaokul	67	147,55				
		3.Lise	51	172,45				
		4.Üniversite	24	204,65				
	Bölge	1.Marmara	73	182,47	6	15,72	0,015	1-7
		2.Ege	60	168,03				
		3.Akdeniz	63	153,34				
		4.İç Anadolu	85	192,72				
		5.Karadeniz	30	176,52				
		6.Doğu Anadolu	35	213,67				
		7.GüneyDoğu Anadolu	19	240,92				

Destek	Anne Eğitim Durumu	1.İlkokul	211	176,56	3	1,85	0,60	-
		2.Ortaokul	67	171,56				
		3.Lise	51	173,53				
		4.Üniversite	24	203,40				
	Bölge	1.Marmara	73	192,09	6	3,77	0,708	-
		2.Ege	60	174,42				
		3.Akdeniz	63	171,66				
		4.İçanadolu	85	184,06				
		5.Karadeniz	30	171,82				
		6.Doğu Anadolu	34	183,68				
		7.Güney Doğu Anadolu	19	214,87				

Tablo 6'ya göre katılımcıların görüşleri arasında uygulamaya yönelik yardımlar boyutunda anne eğitim durumu [$\chi^2_{(3)} = 8,73$; $p < 0,05$] ve bölge [$\chi^2_{(6)} = 15,72$; $p < 0,05$] değişkenlerine göre anlamlı fark bulunmaktadır. Anne eğitim durumu değişkenine göre farkın kaynağını bulmaya yönelik yapılan ikili testlere göre annesi ortaokul mezunu olan katılımcılar annesi ilkököl (U=5563,000, $p < 0,05$) ve annesi üniversite (U=541,500, $p < 0,05$) mezunu olan katılımcılara göre daha olumsuz düşünmektedir. Bölge değişkenine göre farkın kaynağını bulmaya yönelik yapılan ikili testlere göre ailesi Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşayan katılımcılar ailesi Marmara (U=474,000, $p < 0,05$), Ege (U=337,500, $p < 0,05$), Akdeniz (U=332,500, $p < 0,05$) ve Karadeniz (U=174,000, $p < 0,05$) bölgesinde yaşayan katılımcılara göre daha olumlu düşünmektedir. Bununla birlikte ailesi Akdeniz bölgesinde yaşayan katılımcılar ailesi İç Anadolu (U=2101,500, $p < 0,05$) ve Doğu Anadolu (U=731,000, $p < 0,05$) bölgesinde yaşayan katılımcılara göre daha olumsuz düşünmektedir. Katılımcıların görüşleri arasında destek boyutunda anne eğitim durumu [$\chi^2_{(3)} = 1,85$; $p > 0,05$] ve bölge [$\chi^2_{(6)} = 3,77$; $p > 0,05$] değişkenlerine göre anlamlı fark bulunmamaktadır.

TARTIŞMA

Bu çalışmada öğretmen adaylarının mültecilere yapılan eğitim yardımlarına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Bunun için öncelikle öğrencilerin derse katılım düzeylerini ortaya çıkarmak amacıyla araştırmacılar tarafından "Mültecilere Yapılan Eğitim Yardımları Ölçeği" geliştirilmiştir. Ölçek, uygulamaya yönelik yardımlar ve destek yardımları olmak üzere iki boyut ve 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin faktör yapısını doğrulamak amacıyla yapılan DFA sonuçları incelendiğinde uyum indekslerinin istenen düzeyde olduğu görülmektedir. Ölçeğin güvenilirliği için Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Hesaplanan katsayının 0,70'ten büyük olması yeterli kabul edildiğinden (Büyüköztürk, 2005) ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir. Sonuç olarak 21 maddeden ve iki boyuttan oluşan "Mültecilere Yapılan Eğitim Yardımları Ölçeği"nin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının mültecilere yapılan eğitim yardımlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde uygulamaya yönelik yardımlar boyutuna ilişkin olarak öğretmen adayları mültecilerin Suriye'den aldıkları diplomaların Türkiye'de tanınması gerektiğini ve bu öğrencilere burs verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Ancak katılımcılar bu öğrenciler için eğitim dilinin Arapça olmasına, okullarda Suriye'li öğretmenlerin görev yapmasına olumlu bakmamaktadır. Mültecilere Arapça eğitim geçici eğitim merkezlerinde verilmekte ve bu merkezlerde Suriye'li öğretmenler görev yapmaktadır (MEB, 2014). Bu noktada öğretmen adaylarının geçici eğitim merkezlerinde verilen eğitime karşı olduğu söylenebilir. Ancak mülteciler devlet okullarına gitme konusunda bir engel olmamasına rağmen geçici eğitim merkezlerinde okula gitmeyi tercih etmektedir. Bunun nedeni olarak bu merkezlerde Arapça eğitim verilmesi

gösterilmektedir (İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2015). Yapılan araştırmalarda da mültecilerin eğitimde ortaya çıkan en önemli sorunun dil sorunu olduğu görülmektedir (Ceyhan ve Kocabaş, 2011; Aydın ve Kaya, 2017; Özer, Komşuoğlu ve Ateşok, 2016; Taşkın ve Erdemli, 2018; Nayir, 2017; Kardeş ve Akman, 2018).

Destek boyutuna ilişkin olarak ise öğretmen adayları mültecilere ilişkin eğitim faaliyetlerinin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından denetlenmesi gerektiğini düşünürken okullara gerekli eğitim materyali sağlama ve mültecilerin yaşadıkları illerde eğitim alması fikrine katılmamaktadır. Mültecilere yönelik eğitim faaliyetleri geçici eğitim merkezlerinde ve devlet okullarında Milli Eğitim Bakanlığı'nın sorumluluğu altındadır. Ancak Suriyelilere yönelik özel okullar üzerinde MEB'in herhangi bir denetleme yetkisi yoktur (Yavuz ve Mızrak, 2016).

Cinsiyet ve babanın eğitim durumu değişkenlerine göre katılımcıların görüşleri analiz edildiğinde görüşler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Mültecilerin olduğu okulda çalışmayı isteme durumuna göre yapılan analiz sonucunda bu okullarda çalışmayı isteyen katılımcıların her iki boyutta daha olumlu düşündüğü görülmektedir. Bu noktada mültecilerin olduğu okullarda çalışmaya gönüllü olmanın sorunların çözümünde yardımcı olacağı söylenebilir.

Anne eğitim durumu değişkenine göre yapılan analize göre uygulamaya yönelik yardımlar boyutunda annesi ortaokul mezunu olan katılımcılar annesi ilkokul ve üniversite mezunu olan katılımcılara göre daha olumlu düşünmektedir. Ayrıca, bu boyuta ilişkin olarak ailesi Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan katılımcılar daha olumlu düşünürken ailesi Akdeniz Bölgesi'nde yaşayan katılımcılar daha olumsuz düşünmektedir. Destek boyutunda ise anne eğitim durumu ve bölge değişkenlerine göre katılımcıların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Sonuç olarak öğretmen adayları mültecilere yönelik eğitim yardımlarına ilişkin ifadeler kısmen katılmakta, eğitim dili, Suriyeli öğretmenlerin görev yapması, mültecilerin yaşadıkları illerde eğitim alması konularında tereddütler yaşamaktalar. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda öğretmen adaylarının bu konularda niye daha olumsuz düşündükleri nitel çalışmalarla araştırılabilir ve bu konuda öğretmen adaylarına destek verilebilir. Suriyeli mültecilerin olduğu okullarda çalışmayı isteyen öğretmen adayları mültecilere yapılan eğitim yardımlarına ilişkin daha olumlu düşünmektedir. Bu noktada bu okullarda çalışacak öğretmenlerde gönüllülük aranması sorunların çözümünde katkı sağlayacaktır. Bununla birlikte araştırmaya katılan öğretmen adaylarının bir kısmı mültecilerin bulunduğu okulda çalışmak istememektedir. Bununla ilgili olarak öğretmen adaylarının, mültecilerin bulunduğu okullarda çalışmak istememelerinin nedenlerinin, nitel araştırmalarla ortaya çıkarılması bu konuda yaşanan sorunların çözümüne yardımcı olabilir. Değişkenlere göre yapılan analiz sonuçları incelendiğinde anne eğitim durumunun ve bölge değişkeninin görüşler arasında anlamlı bir fark ortaya çıkardığı görülmektedir. Bu noktada bölgesel görüş farklılıklarının nedenlerini ve anne eğitim durumunun görüşleri nasıl etkilediğini sorgulayan araştırmaların yapılması önerilebilir. Bu çalışmada öğretmen adaylarının mültecilere yapılan eğitim yardımlarına ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla ölçek geliştirilmiş ve katılımcıların görüşleri bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin görüşleri incelenebilir.

KAYNAKÇA

- AFAD (2016). Suriye afet raporu. <https://www.afad.gov.tr/tr/2372/Afet-Raporu-Suriye> adresinden alınmıştır.
- AFAD (2013). Türkiye'deki suriyeli sığınmacılar saha araştırması sonuçları. https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2376/files/60-2013123015491-syrian-refugees-in-turkey-2013_baski_30_12_2013_tr.pdf adresinden alınmıştır.
- Akıncı, B., Nergiz, A. ve Gedik, E. (2015). Uyum süreci üzerine bir değerlendirme: Göç ve toplumsal kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*. 1(2), 58- 83.
- Aydın, H. ve Kaya, Y. (2017). The educational needs of and barriers faced by Syrian refugee students in Turkey: A qualitative case study. *Intercultural Education*. 28(5), 456-473. DOI:10,1080/14675986,2017,1336373
- Brown, T.A. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research*. New York: Guilford Press.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). *Sosyal bilimler için veri analizi*. Ankara : Pegem A Yayıncılık.
- Ceyhan, M. A. ve Koçbaş, D. (2011). Göç ve çok dillilik bağlamında okullarda okuryazarlık edinimi. LAS projesi Türkiye raporu, İstanbul. https://www.unipotsdam.de/fileadmin01/projects/daf/LAS_AyanCeyhan_Ko%C3%A7bas.pdf adresinden alınmıştır.
- Coşkun, İ. ve Emin, M. N. (2016). *Türkiye'deki suriyelilerin eğitiminde yol haritası: Fırsatlar ve zorluklar*. SETA, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, İstanbul.
- Emin, M. N. (2016). Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi temel eğitim politikaları. http://file.setav.org/Files/Pdf/20160309195808_turkiyedeki-suriyeli-cocuklarin-egitimi-pdf.pdf. adresinden alınmıştır.
- Ergüven, N.S. ve Özturanlı, B. (2013). Uluslararası mülteci Hukuku. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 62(4), 1007-1061.
- Ferris, E. ve Winthrop, R. (2010). *Education and displacement: Assessing conditions for refugees and internally displaced persons affected by conflict*. UNESCO.
- Göç ve Uyum Raporu (2018). Türkiye Büyük Millet Meclisi, İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, Mülteci Hakları Alt Komisyonu. https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2018/goc_ve_uyum_raporu.pdf adresinden alınmıştır.
- Harrington, D. (2009). *Confirmatory factor analysis*. Oxford University Press.
- İstanbul Bilgi Üniversitesi. (2015). Suriyeli mülteci çocukların Türkiye devlet okullarındaki durumu politika ve uygulama önerileri. <http://www.cocukcalismalari.org/wp-content/uploads/2015/09/Suriyeli-Cocuklar-Egitim-Sistemi-Politika-Notu.pdf> adresinden alınmıştır.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemleri (14. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kardeş, S. ve Akman, B. (2018). Suriyeli mültecilerin eğitimine yönelik öğretmen görüşleri. *İlköğretim Online*. 17(3), 1224-1237.
- Kline, R.B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling (2 nd. Ed.)*. New York : The Guilford Press.
- Kutlu, Z. (2015). Bekleme odasından oturma odasına Suriyeli mültecilere yönelik çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşlarına dair kısa bir değerlendirme. <http://www.aciktoplumvakfi.org.tr/medya/02062015beklemeodasi.pdf> adresinden alınmıştır.
- MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü (2014). Yabancılarla yönelik eğitim-öğretim hizmetleri genelgesi (2014/21). <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1715.pdf> adresinden alınmıştır.
- Midttun, E. K. (2006). Education and emergencies. *Journal of Education for International Development*. 2(1),1-6.

- Munro B. H. (2005). *Statistical methods for health care research*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (1951). Resmi Gazete (05.09.1961). Sayı: 10898.
- Nayir, F. (2017). *Problems and suggested solutions during refugee education process*. In Innovation and Global Issues in Social Sciences Sciences, 27-29 April, Patara, Antalya-Türkiye, 120-122.
- Özdamar, K. (2004) , *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özer, Y.Y., Komşuoğlu, A. ve Ateşok, Z.Ö. (2016). Türkiye’deki Suriyeli çocukların eğitimi: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 4(37), 34-42.
- Raykov, T. ve Marcoulides, G.A. (2006). *A first course in structural equation modeling, (2nd ed.)*. Mahlah, New Jersey, London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Seydi, A.R. (2014). Türkiye’nin Suriyeli sığınmacıların eğitim sorununun çözümüne yönelik izlediği politikalar. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 31, 267-305.
- Sinclair, M. (2007). *Education in emergencies: Commonwealth education partnerships 2007*. Nexus Strategic Partnerships, 52-56
<http://citeseer.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.465.9965&rep=rep1&type=pdf> adresinden alınmıştır.
- Taşkın, P. ve Erdemli, Ö. (2018). Education for syrian refugees: Problems faced by teachers in Turkey. *Eurasian Journal of Educational Research*. 75, 155-178.
- The UN Refugee Agency (2014). <http://www.unhcr.org.tr/?content=28&page=29>. adresinden alınmıştır.
- Ullman, B.J. (2007). *Structural equation model, Using multivariate analysis* (Tabachnick, B.G, ve Fidel, L.S.). USA : Pearson Education Inc.
- UNICEF (2016). Türkiye’deki Suriyeli mülteciler bilgi notu. http://unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/T%C3%BCrkiyedeki%20Suriyeli%20C3%87ocuklar_Bilgi%20Notu%20Subat%202016_3.pdf. adresinden alınmıştır.
- Ülkemize Sığınan Suriye Vatandaşlarının Barındıkları Çadırkentler Hakkında İnceleme Raporu (2012). https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2012/raporlar/28_02_2012_1.pdf adresinden alınmıştır.
- Ünal,S. (2014). Türkiye’nin beklenmedik konukları: “Öteki” bağlamında yabancı göçmen ve mülteci deneyimi. *Journal of World of Turks*. 6(3), 65-89.
- Yavuz, Ö. ve Mızrak, S. (2016). Acil durumlarda okul çağındaki çocukların eğitimi: Türkiye’deki Suriyeli mülteciler örneği. *Göç Dergisi*. 3(2), 175- 199.
www.tdk.gov.tr. 23.11.2018 tarihinde alınmıştır.